Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetui 2022 m. vasario 24 d., Nr. 22-044VK

DĖL AUTORIŲ TEISIŲ IR GRETUTINIŲ TEISIŲ ĮSTATYMO NR. VIII 1185 1, 2, 3, 5, 11, 15, 21, 22, 23, 32, 42, 46, 48, 51, 53, 56, 58, 59, 63, 65, 68, 70, 72(9), 72(10), 72(12), 72(13), 72(30), 72(31), 75, 78, 80, 87, 89, 91, 92, 93, 95, 96 STRAIPSNIŲ, 3 PRIEDO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 15(1), 15(2), 21(1), 22(1), 22(2), 40(1), 40(2), 40(3), 57(1), 65(1) STRAIPSNIAIS, VIII IR IX SKYRIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-1253

Šiuo raštu Lietuvos verslo konfederacija (toliau – **LVK**) teikia savo nuomonę dėl Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo Nr. VIII 1185 1, 2, 3, 5, 11, 15, 21, 22, 23, 32, 42, 46, 48, 51, 53, 56, 58, 59, 63, 65, 68, 70, 72(9), 72(10), 72(12), 72(13), 72(30), 72(31), 75, 78, 80, 87, 89, 91, 92, 93, 95, 96 straipsnių, 3 priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 15(1), 15(2), 21(1), 22(1), 22(2), 40(1), 40(2), 40(3), 57(1), 65(1) straipsniais, VIII ir IX skyriais įstatymo projekto Nr. XIVP-1253 (toliau – **Projektas**) nuostatų svarstymo tvarkos. Projektas skirtas įgyvendinti 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (toliau – **ES**) 2019/790 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 96/9/EB ir 2001/29/EB (toliau – **2019/790 Direktyva**) ir 2019 m. balandžio 17 d. ES 2019/789, kuria nustatomos naudojimosi autorių teisėmis ir gretutinėmis teisėmis, taikytinomis tam tikroms transliuojančiųjų organizacijų internetu transliuojamoms programoms bei retransliuojamoms televizijos ir radijo programoms, taisyklės ir kuria iš dalies keičiama Tarybos direktyva 93/83/EEB (toliau –**2019/789 Direktyva**; toliau abi 2019/790 Direktyva ir 2019/789 Direktyva – **Direktyvos**).

Pirmiausiai norime atkreipti Seimo Kultūros komiteto dėmesį į tai, kad Kultūros ministerijos pateiktas Projektas yra ilgų ir išsamių diskusijų rezultatas, kuriuo siekiama tinkamai perkelti Direktyvų nuostatas įvertinus visų ankstesnėse diskusijose dalyvavusių (tiek autorių, tiek verslo atstovų) išsakytas nuomones. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad Direktyvų nuostatos turėjo būti įgyvendintos Lietuvos nacionalinėje teisėje iki 2021 m. birželio 7 d., o laiku jų neperkėlus, Lietuvos Respublikai gresia Europos Komisijos taikomos piniginės baudos. Todėl yra svarbu kuo skubiau perkelti Direktyvų nuostatas į nacionalinę teisę. Atitinkamai, nėra tikslinga iš naujo pradėti svarstyti tų Projekto nuostatų, dėl kurių LR Kultūros ministerijos darbo grupėje buvo pasiektas susitarimas tarp Vyriausybės, autorių ir verslo atstovų). Priešingu atveju, toks svarstymas dar daugiau užvilkintų perkėlimo procesą. Be to, praktika, kai į įstatymus, kuriais siekiama perkelti ES direktyvas, bandoma įtraukti su ES direktyvos perkėlimu nesusijusias normas, teisėkūros požiūriu yra ydinga ir vengtina.

Be to, Direktyvų, ypač 2019/790 Direktyvos, nuostatų perkėlimas yra aktualus ir naudingas kūrėjams, žiniasklaidos atstovams bei kitiems Direktyvose minimiems subjektams, kadangi tik perkėlus šios Direktyvos nuostatas minėti subjektai turės geresnes galimybes pasinaudoti bendrosios skaitmeninės rinkos teikiamomis galimybėmis. Bet kokios diskusijos dėl su Direktyvos nuostatomis nesusijusiais klausimais ir toliau ribos minėtų subjektų teises pasinaudoti Direktyvos suteikiamomis teisėmis ir galimybėmis.

Atsižvelgiant į tai ir siekiant kuo skubiau perkelti Direktyvų nuostatas į Lietuvos Respublikos teisę, LVK siūlo svarstyti ir priimti tik tuos pakeitimus, kuriais tiesiogiai yra perkeliamos Direktyvų nuostatos, toliau diskutuojant atskirais klausimais Kultūros komiteto pasirinktuose formatuose.

Ypatingai raginame šiame diskusijų etape atidėti Asociacijos LATGA, Lietuvos gretutinių teisių asociacijos AGATA (toliau visos kartu – **Asociacijos**) pasiūlytų nuostatų dėl atidėto programų žiūrėjimo (angl. „catch-up tv“) bei televizijos programų (laidų) sustabdymo (angl. „time-shift TV“) svarstymą. Direktyvos nereglamentuoja Asociacijos pateiktų apibrėžimų ir teisinių sąvokų. Asociacijų pasiūlytos nuostatos kelia daug teisinio ir praktinio neapibrėžtumo ir **reikalauja išsamesnių diskusijų tarp kūrėjų ir autorių kūrinių naudotojų.** Siekiant užtikrinti teisinį tikrumą ir tinkamą interesų pusiausvyrą visiems šioje ekosistemoje veikiantiems subjektams, siūlome, kad Asociacijų siūlomos nuostatos būtų paliktos išsamesnėms diskusijoms tarp autorių teisių turėtojų bei autorių kūrinių naudotojų, ir šiame etape jų neįtraukti į šiuo metu diskutuojamą Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo projektą.

LVK visiškai palaiko Direktyvos 2019/790 akcentuojamą nuostatą ir siekį užtikrinti autoriams tinkamą ir proporcingą atlyginimą bei šiam tikslui pasiekti apibrėžtus mechanizmus. Tačiau priėmus Asociacijų siūlymus, šiems tikslams gali iškilti grėsmė. Neužtikrinus tinkamos pusiausvyros tarp legalių paslaugų tiekėjų, vartotojų, teisių turėtojų ir transliuotojų, kyla grėsmė didinti nelegalių produktų naudojimą skaitmeninėje erdvėje. Tai gali lemti mažesnes autorių galimybes gauti tinkamą atlygį, ypač atsižvelgiant į piratavimo apimtis ir kultūrą Lietuvoje.

Norime atkreipti dėmesį, kad LVK nariai, kurie vykdo veiklą audiovizualinių paslaugų srityje, veikia teisėtai ir moka visus įstatymų numatytų mokesčius, įskaitant atlygį autoriams. Šie ūkio subjektai labai daug investuoja į teisėtą turinio įsigijimą, šio turinio platinimą bei apsaugą nuo nelegalaus naudojimo – tai yra priemonės, kurių pagalba autoriai gauna savo atlygį už teisėtai platinamą turinį iš šių ūkio subjektų. Siekiant išlaikyti savo konkurencingumą ir savo verslo gyvybingumą, jie priversti atidžiai planuotis savo kaštus bei kainodarą. Deja, didelį neigiamą poveikį šių narių verslui daro nelegaliai turinį platinantys subjektai, kurie, nemokėdami jokių mokesčių, suteikia galimybę vartotojams naudoti intelektinį produktą nelegaliai daug pigiau arba visai nemokamai.

Norime atkreipti Komiteto dėmesį į tai, kad neseniai atliktas Jaunimo tyrimas dėl intelektinės nuosavybės naudojimo ir (ne)legalaus turinio vartojimo[1] atskleidė, kad per 12 mėnesių net 77% tyrimo dalyvių rinkosi nelegalius skaitmeninio turinio šaltinius ir net 68% šių vartotojų tai darė sąmoningai t.y. žinodami, kad naudojamas turinys yra gaunamas nelegaliai. Pagrindinė priežastis, skatinanti vartoti skaitmeninį turinį nelegaliai, buvo ta, kad toks turinys buvo nemokamas arba pigesnis[2]. Šis tyrimas akivaizdžiai parodo kaip svarbu išlaikyti balansą tarp naudotojų ir turėtojų teisėtų interesų, nes to nepadarius, iškyla grėsmė didinti nelegalių platintojų pajamas, nuo kurių nebus mokami jokie mokesčiai nei valstybei, nei patiems autoriams.

Atsižvelgiant į tai, kad išdėstyta aukščiau, LVK ragina palikti Asociacijos siūlomus pakeitimus tolimesnei diskusijai tarp suinteresuotų asmenų ir Projektu perkelti tik tiesiogiai su Direktyva susijusias nuostatas, tokiu būdu užkertant kelią tolimesniam Direktyvos nuostatų perkėlimo vėlavimui.

Pagarbiai

Generalinė direktorė Eglė Radišauskienė

Dokumentą elektroniniu parašu pasirašė EGLĖ,RADIŠAUSKIENĖ Data: 2022-02-24 17:17:14

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriaučiūnas, mob. +370 608 98408, el.p. vilius@lvk.lt.

[1] http://kurklt.lt/projektai/legalaus-skaitmeninio-turinio-vartojimo-ir-antipiratavimo-skatinimas/
[2] http://kurklt.lt/wp-content/uploads/2022/02/Viesoji-kons_prezentacija_legalus-turinys.pdf